

Köyhyyden rahastamisesta

SEPPO HELMINEN

Tämän purevan ja sättivän pamphletin kaksi mottoa kuuluvat: ”Median tapa osoittaa jonkun ihmisryhmän huonovointisuutta tilastoista vie huomion pois siitä seikasta, että tutkimusten mukaan ihmisten taloudellinen tilanne on yleisesti ottaen parantunut” (Matti Vanhanen 2008) sekä ”Viimeiset rahani menivät tamponeihin. Olisiko minun pitänyt työntää alapäähänni sukka vai?” (Nainen myllypurolaisessa leipäjonossa 2008).

Tämän valtiollisen yläpään ja sosiaalisen alapään väliin mahtuu kuilu, jota elämäksi kutsutaan. Päätöksenteko ei sitä tunne, mutta tekee päätöksiä. Päätöksenteon kohteet eivät päätöksiä tee, eivätkä edes yritä äänestää tai vaikuttaa, koska kokemuksesta tietävät, että mikään ei muutu, vaikka päättäjät vaihtuisivatkin.

Viime vuosikymmeninä on käynyt niin, että rikkaat ovat rikkastuneet ja köyhät köyhtyneet. Pääomatulojen erityinen verotuskohtelu on heikentänyt progressiota ja verotuksen uudelleenjakovaikutuksia. Esimerkiksi ne kauppapopot, jotka toimivat yhtiössään lääkärin nimikkeellä, voivat nostaa osinkoina tuloja verotta aina 90 000 euroon saakka. Ainutlaatuista maailmassa, siinä kuin kusiaispesässä istumisen maailmanennätyskin. Elämyksellisesti nautinta ei taida olla yhteismitallista.

Hallitus on ostellut keskitettyjä ratkaisuja veronkevennyksillä, saanut maltillisia tuloratkaisuja tai vaikkapa varallisuusveron poiston ja jonkinlaista palkkatasa-arvoa. Vakaisissa työsuhteissa olevat sini- ja valkokaulustyöläi-

set ovat saaneet kohtuullisen reaaliansiotason nousun, ja tilanne on hyväksytty hyvinvoivan enemmistön hyminällä. Mutta murenan murenaa ei ole tipunut pöydiltä niille, jotka ovat työmarkkinoiden ulkopuolella. Neuvottelupöydän alusta on puhdistettu niin, että ne entisetkin murut ovat reaalisesti osto-voimaltaan laskeneet.

Alituiset veronalennukset ovat tyhjentäneet valtion kassaa niin, että sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamiseen ei rahaa löydy. Siinä suossa rämpiä ainakin alin kymmenesosa väestöstä. On luotu todellinen köyhälistö, ei vain se ns. suhteellinen. Pätkätyöläiset, työttömät ja erityisesti työmarkkinatukilaiset ovat tätä paaria, jonka aseman parantamisen tulppana näyttää olevan mm. SAK. Se on sitonut viimeksi tammikuun 2009 sosiaalilupossa perusturvan mahdollisen nostamisen ansiosidonnaisen turvan nostamiseen niin, että perusturvan nostaminen kävisi kalliina mahdottomaksi. SAK:n sopimustoverin edustaja Lasse Laatunen totesi:

”Ei ole mitään järkeä, että työmarkkinatuki vedetään niin korkealle, että se houkuttelee kaikki elämäntapintiaanit työttömiksi.”

Asenne köyhiä kohtaan ilmenee myös Sata-komitean puheenjohtajan Markku Lehdon lausumissa, joissa hän toteaa, että jos alimpia tulo- ja työmarkkinatukia nostettaisiin, kasvaisi työn vastaanottamiskynnyksen liian korkeaksi.

Nämä asiat ilmenevät Hännisten kirjasta, niin kuin sekin, millaisia nöyryytysriittejä köyhil-

Jera Hänninen – Jyri Hänninen
Kallis köyhyys. Eli kuinka hyvinvointi purettiin ja köyhyydestä tehtiin bisnestä
Barrikadi-sarja 5
WSOY, 2009

le on tuotettu. Köyhyyttä tuotetaan. Se ei ole mikään luonnon-oihku.

Köyhyys on myös tuottavaa toimintaa, joillekin. Se on tärkein pointti, johon Hänniset kiinnittävät huomionsa. Työvoimakoulutus on ollut sitä jo silloin, kun toimin itse ko. hallinnon virkamiehenä. Tänä päivänä koulutuksesta vastaavat yhä enemmän yksityiset yritykset.

”Koulutuksen tarkoituksena on työllistää ja siinä onnistutaan osittain: koulutusta vetävät usein ammattitaidottomat ja motivaatiopulasta kärsivät firmojen edustajat käärivät sievoiset summat touhusta.”

Minun aikani he olivat julkinen hallinnon leivissä. Työllistämisprosentteja ei juuri näy.

Maksuhäiriöisten ja perusturvaväestön mataluuden esittäminen kaupankäynnin kohteena on kirjan erityinen ansio. Pienikin maksuhäiriö ja olet paariassa. Häiriömerkintä vaikuttaa pitkälle. Asunnon saamiseen. Tietoyhteiskunnan operaattorit vaativat ennako- ja takausmaksuja keran maksuhäiriöön joutuneelta. Pakolliset vakuutukset maksetaan samalla periaatteella.

Ja mikä on kaupallisesti parasta, luottotietoja voi myydä. Nykyinen luottotietojärjestelmä ei tunne lieventäviä asianhaaroja, vaikka jopa rikoslaki tuntee

mahdollisuuden ehdolliseen rangastukseen. Lompakko on ihmishenkeä arempi paikka. Hänniset tiivistävät asian:

”Menneisyyden keltainen tähti tai pinkki kolmio on nyt merkintä luottotiedoissa.”

Köyhien viimesijaisen rahastuksen todellisia mestareita ovat perintätoimistot, joita yhä enenevässä määrin käyttävät tahot, joita me olemme tottuneet kutsumaan valtiollisiksi tai kunnallisiksi. Juridisesti heidän toimintansa ei ole laitonta (ainakaan vielä), mutta moraalien alueella moni ihmis- tai kansalaisarvopointti saa peräänsä ison kysymysmerkin. Kiristys on moraa-

lin kannalta kiristystä, vaikka se kulkisikin kontrolloimattoman lakityhjien alla.

Sitten tämän kaiken kauheuden keskellä on vielä ”sosiaalista mielenlaatuakin”. Viimeisiksi oljenkorsiksi syrjäytyneille tarkoitettut vuokrattavat asunnot, joiden laatutakuusta ei todellakaan ole takuita, ovat todellisia kulta-kaivoksia. Vanhoja rakennuksia tyhjenevistä kylistä, jonne kasvukeskusten ”hylkiöt” pakenevat. Kasvukeskus kiittää, kun sosiaalimenot laskevat.

”Veronmaksajien rahoilla pyöritetään raakaa bisnestä, joka on puettu hyväntekeväisyyden velepukuun. Hyväntekijäliikemiehille toiminta tietää satojen tuhansien eurojen tuloja vuodessa.”

Siinä on hyväntekeväisyys-käsite oikeassa merkityksessään. Se tekee hyvää nimenomaan tekiälleen. Tekeväisyyden kohde on vain kohde, samaan tapaan kuin ampujalle maalitaulu on vain maalitaulu. Aikamoinen alkeellinen viisaus tuntuu asuvan näissä liikemiehissä, jotka saavat köyhää köyhemmistäkin vuoltua puhdasta kultaa.

Haulikkoammunnaltahan tämä pamfletti vaikuttaa 1960-luvun Huutomerkkeihin yms. verrattuna. Mutta osuvathan nämä haulit aina johonkin tai ainakin haavoittavat. Muistuttavat, että meillä on joukossamme 600 000–700 000 köyhää.